

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 8.7.2009
COM(2009) 338 galīgā redakcija

2009/0101 (CNS)

Priekšlikums

PADOMES PAMATLĒMUMS

par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā

{SEC(2009) 915}
{SEC(2009) 916}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. IEVADS

1. Šā priekšlikuma Padomes pamatlēmumam mērķis ir visā Eiropas Savienībā noteikt vienotus obligātos standartus attiecībā uz tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā. Priekšlikums ir paredzēts kā pirmais solis pasākumu virknē, kuru mērķis ir aizstāt Komisijas 2004. gada priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par konkrētām procedurālajām tiesībām noziedzīgo lietu izskatīšanu laikā Eiropas Savienībā (COM(2004)328, 28.4.2004.), kas ir atsaukts pēc attiecīga paziņojuma Padomei un Eiropas Parlamentam. Neskatoties uz 3 gadu ilgām diskusijām Padomes darba grupā, vienošanos par šo priekšlikumu neizdevās panākt, un 2007. gada jūnijā pēc neauglīgām diskusijām Tiesiskuma padomē priekšlikums tika atcelts. Pakāpeniskas pieejas pieņemšana šobrīd tiek uzskatīta par kopumā pieņemamu veidu, kā virzīties uz priekšu; tā arī pakāpeniski palīdzēs vairost pārliecinātību un veicinās savstarpēju uzticību. Tādējādi šis priekšlikums ir jāuzskata par visaptverošas tiesību aktu paketes sastāvdaļu, kuras mērķis ir censties nodrošināt procesuālo tiesību obligāto kopumu kriminālprocesos Eiropas Savienībā. Tiesības, kuras tika aptvertas 2004. gada priekšlikumā, papildus tiesībām uz bezmaksas mutisku un rakstisku tulkojumu, bija tiesības uz juridiskām konsultācijām, tiesības uz informāciju par tiesībām (Tiesību vēstule), tiesības uz īpašu uzmanību neaizsargātiem atbildētājiem, tiesības sazināties ar konsulārajām iestādēm un tiesības sazināties ar ģimeni. Attiecībā uz šo priekšlikumu Komisija ir nolēmusi pievērst galveno uzmanību tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu, jo šīs tiesības, apspriežot 2004. gada priekšlikumu, izraisīja vismazāk strīdus un bija pieejama informācija un pētījumi par šīm tiesībām.
2. Šā priekšlikuma mērķis ir uzlabot to aizdomās turēto personu tiesības, kas nesaprot tiesvedības valodu un nerunā šajā valodā. Vienotu obligāto standartu pastāvēšanai attiecībā uz šīm tiesībām būtu jāatvieglo savstarpējās atzīšanas principa piemērošana.
3. Attiecībā uz juridisko pamatu priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienību 31. panta 1. punkts. LES 31. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēts, ka ES var izstrādāt "vienotu rīcību", lai vajadzības gadījumā nodrošinātu noteikumu saderību sadarbības uzlabošanas nolūkā. Tiesiskajai sadarbībai un īpaši savstarpējai atzīšanai ir vajadzīga savstarpēja uzticība. Lai uzlabotu savstarpējo uzticību un līdz ar to arī sadarbību, ir vajadzīgs noteikts saderības līmenis.
4. Tiesības uz mutisku un rakstisku tulkošanu, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību hartas (*ECHR*), ir vitāli svarīgas personai, pret kuru ir vērsta kriminālapsūdzība un kura nesaprot tiesvedības valodu, lai aizdomās turētā persona zinātu par apsūdzību pret sevi un saprastu procedūru. Aizdomās turētajai personai ir jāspēj saprast, par ko tā tiek apsūdzēta. Svarīgiem procesuāliem dokumentiem jānodrošina rakstisks tulkojums. Saskaņā ar *ECHR* mutiska un rakstiska tulkošana jānodrošina bez maksas.
5. Ietekmes novērtējums

Priekšlikumam veica ietekmes novērtējumu, kas ir iekļauts dokumentā SEC(2009) 915. Ietekmes novērtējumu 2009. gada 27. maijā pārbaudīja un pēc tam apstiprināja Ietekmes novērtējuma komisija. Komisijas ieteikumi un informācija par to, kā tie ņemti vērā, ir atrodamā ietekmes novērtējuma 25. punktā (http://ec.europa.eu/governance/impact/practice_en.htm). Izvirzītie risinājumi ir šādi.

a) Lai uzturētu *status quo*, ES rīcība nebūtu vajadzīga. Sagaidāms, ka pašreizējā situācija, kad dalībvalstīm tiek prasīts ievērot savas *ECHR* saistības, varētu turpināties tāpat kā līdz šim, pastāvot šķietamajam līdzsvara trūcumam starp kriminālvajātajiem un apsūdzēto, kas līdz šim ir traucējis savstarpējai atzīšanai. Tam būtuniecīga ekonomiskā ietekme.

b) Tādi ar likumdošanu nesaistīti pasākumi kā ieteikumi rosinātu informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un palīdzētu noteikt labāko praksi. Šis risinājums radītu labāku informētību par *ECHR* standartiem, izplatot un iesakot tādu praksi, kas palīdz panākt noteikumu ievērošanu. Tas nepanāktu turpmāku juridisko standartu tuvināšanu.

c) Jauns dokuments, kurā aptvertas visas tiesības līdzīgi kā 2004. gada priekšlikumā. Tā ieviešana dalībvalstīs, Komisijas uzraudzība un iespēja vērsties EKT palīdzētu pārvarēt atšķirības *ECHR* noteikumu ievērošanā un veicinātu savstarpēju uzticību. Tam būtu divkārsa ekonomiskā ietekme: pirmkārt, dienestu izveidošanas izmaksas, lai nodrošinātu tiesību ievērošanu, un, otrkārt, ieguvums, samazinoties pārsūdzību izmaksām.

d) Pasākums, kas attiecas tikai uz pārrobežu lietām, būtu pirmais solis. Tas būtu rūpīgi jāapsver, lai atbilstoši atrisinātu jebkādos iespējamus jautājumus par diskrimināciju starp aizdomās turēto personu kategorijām, kas iesaistītas pārrobežu tiesvedībā, un tām, kas iesaistītas pašmāju tiesvedībā. Līdzīgi kā iepriekšējā risinājumā, ekonomiskā ietekme būs divkārsa: pirmkārt, dienestu izveidošanas izmaksas, lai nodrošinātu tiesību ievērošanu, un, otrkārt, ieguvums, samazinoties pārsūdzību izmaksām, lai arī mazākā mērā, nekā iepriekš minēts, jo tā darbības joma ir mazāk vērienīga.

e) Vēlamais risinājums ir pakāpeniska pieeja, sākot ar pasākumiem par piekļuvi mutiskai un rakstiskai tulkošanai, ietverot jaunu pamatlēmumu, kurā dalībvalstīm prasīts nodrošināt obligātos standartus tikai attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkošanu. Tam būtu divkārsa ekonomiskā ietekme: pirmkārt, dienestu izveidošanas izmaksas, lai nodrošinātu tiesību ievērošanu, un, otrkārt, ieguvums, samazinoties pārsūdzību izmaksām.

Ietekmes novērtējumā kā vēlamā pieeja tika minēta b) un e) risinājuma kombinācija, maksimāli palielinot sinerģijas starp likumdošanas pasākumiem un ar likumdošanu nesaistītiem pasākumiem. Tāpēc pēc šā pamatlēmuma ir jāseko dokumentam par labāko praksi.

2. PRIEKŠVĒSTURE

6. Līguma par Eiropas Savienību (LES) 6. pantā paredzēts, ka Eiropas Savienība ievēro pamattiesības, ko garantē Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (*ECHR*), un kuras izriet no dalībvalstu kopīgām konstitucionālām tradīcijām. Turklāt 2000. gada decembrī Eiropas Parlaments, Padome un Komisija kopīgi parakstīja un svinīgi izsludināja Eiropas Savienības Pamattiesību hartu.

7. Tamperes Eiropadomes prezidentūras secinājumos¹ teikts, ka savstarpējai atzīšanai būtu jāklūst par tiesiskās sadarbības stūrakmeni, un īpaši norādīts, ka savstarpējā atzīšana "...un nepieciešamā tiesību aktu tuvināšana atvieglotu [...] individuālo tiesību tiesisko aizsardzību"².

¹ 1999. gada 15. un 16. oktobrī.

² 33. secinājums.

8. Komisijas 2000. gada 26. jūlija paziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par galīgo lēmumu savstarpējo atzīšanu krimināllietās³ minēts, ka "tādējādi ir jānodrošina, lai attieksme pret aizdomās turētām personām un aizstāvības tiesības ne tikai neciestu šā principa [par savstarpējo atzīšanu] īstenošanas rezultātā, bet drošības pasākumi īstenošanas gaitā tiktu pat uzlaboti."
9. Tas tika apstiprināts pasākumu programmā savstarpējās atzīšanas principa īstenošanai attiecībā uz lēmumiem krimināllietās⁴ ("pasākumu programma"), ko pieņēma Padome un Komisija. Tajā tika norādīts, ka "savstarpējā atzīšana ir ļoti atkarīga no vairākiem parametriem, kuri nosaka tās efektivitāti."
10. Šie parametri ietver mehānismus, kuri garantē aizdomās turēto personu tiesības (3. parametrs), un definīciju vienotiem obligātajiem standartiem, kas vajadzīgi, lai atvieglotu savstarpējās atzīšanas principa pielietošanu (4. parametrs). Šis pamatlēmuma priekšlikums atspoguļo minēto mērķi – uzlabot individuālo tiesību aizsardzību.

3. TIESĪBAS UZ MUTISKU UN RAKSTISKU TULKOJUMU ATBILSTOŠI *ECHR* NOTEIKTAJAM

11. *ECHR* 5. pantā – Tiesības uz brīvību un drošību – noteikts:

"1. Ikvienam ir tiesības uz personas brīvību un drošību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot šādus gadījumus saskaņā ar tiesību aktos noteikto kārtību: (...)

f) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta vai apcietināta...ar mērķi...izdot.

2. Ikviena aizturēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par viņai izvirzīto apsūdzību.

(...)

4. Jebkura persona, kurai aizturot vai apcietinot atņemta brīvība, var vērsties tiesā, kas nekavējoties lemj par viņas aizturēšanas likumīgumu un pieņem lēmumu par atbrīvošanu, ja aizturēšana nav bijusi likumīga."

Un 6. pantā – Tiesības uz taisnīgu tiesu – teikts:

"3. Ikvienam apsūdzētajam ir šāds tiesību minimums:

a) tiesības viņam saprotamā valodā nekavējoties saņemt sīku informāciju par izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu;

(...)

e) tiesības uz bezmaksas tulka pakalpojumiem, ja viņš nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā."

Eiropas Savienības Pamattiesību harta atspoguļo šīs tiesības 6. pantā un 47.–50. pantā.

³ COM(2000) 495, 29.7.2000.
⁴ OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

12. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (*ECtHR*) attiecībā uz *ECHR* 6. pantu ir paudusi, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā; tam ir tiesības saņemt dokumentus, kuros izklāstīta apsūdzība, viņam saprotamā valodā; mutiskajam tulkojumam jābūt pietiekamam, lai ļautu apsūdzētajai personai saprast tiesvedību, un tulkam jābūt kompetentam. Tas, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā, tika noteikts lietā *Luedicke, Belkacem un Koç* pret Vāciju⁵. Lietā *Kamasinski* pret Austriju⁶ tika noteikts, ka sniegtajam mutiskajam tulkojumam jābūt pietiekami augstā līmenī, lai atbildētājam būtu pietiekamas zināšanas par lietu, kas izvirzīta pret viņu, un lai viņš varētu sevi aizstāvēt. Tiesības attiecas uz dokumentāriem materiāliem un pirmstiesas procesu. *ECtHR* uzskatīja, ka mutiskā tulkojuma standartam jābūt "adekvātam" un ka informācija par apsūdzību personai jāsniedz tai saprotamā valodā (*Brozicek* pret Itāliju⁷). Tas ir tiesu iestāžu uzdevums pierādīt, ka atbildētājs runā tiesā izmantotajā valodā adekvātā līmenī, nevis atbildētāja uzdevums pierādīt, ka viņš šajā valodā nerunā⁸. Mutiskajam tulkam jābūt kompetentam, un tiesnesim ir jānodrošina tiesvedības taisnīgums (*Cuscani* pret Apvienoto Karalisti⁹).

4. ĪPAŠI NOTEIKUMI

13. Priekšlikumā pamatlēmuma projektam izklāstīti pamatpienākumi un tā pamatā izmantota *ECHR* un *ECtHR* tiesas prakse. Pārdomu forumā par valodu daudzveidību un mutisko tulkošanu apmācību¹⁰ tapa ziņojums ar ieteikumiem par mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti. Šis ziņojums radās Pārdomu foruma sanāksmju rezultātā, kuru 2008. gadā sasauca Komisijas Mutiskās tulkošanas ģenerāldirektorāts, lai konstatētu, vai ir nepieciešami pasākumi, un ja jā, tad kādi. Forumā tika secināts, ka šāda vajadzība pastāv, un izvirzīti ieteikumi par to, kā uzlabot kompetentu un kvalificētu mutisko tulku nodrošināšanu kriminālprocesā. Ieteikumos tika ieteikts izveidot juridiskās mutiskās tulkošanas mācību plānu un juridisko mutisko tulku akreditācijas, sertifikācijas un reģistrācijas sistēmu.

1. pants – Piemērošanas joma

14. Piemērošanas joma aptver visas personas, kas tiek turētas aizdomās par kriminālu nodarījumu līdz galīgajai notiesāšanai (tostarp visām pārsūdzībām). Šeit termins "aizdomās turētā persona" tiek izmantots, lai aptvertu šādas personas. Šis termins ir iecerēts kā autonomas termins neatkarīgi no šādu personu apzīmējuma valstu tiesvedībā.

⁵ 1978. gada 28. novembris, A sērija, Nr. 29. "46. Ar šo Tiesa konstatē, ka ierasto nozīmi terminam [...] "bezmaksas" 6. panta 3. punkta e) apakšpunktā [...] apstiprina 6. panta priekšmets un mērķis. Tiesa secina, ka tiesības, kas aizsargātas ar 6. panta 3. punkta e) apakšpunktu, ir saistītas ar to, ka jebkurai personai, kura nerunā tiesā izmantotajā valodā vai nesaprot to, ir tiesības saņemt bezmaksas tulka palīdzību, vēlāk nepieprasot no šīs personas atmaksāt šādi radušās izmaksas."

⁶ 1989. gada 19. decembris, A sērija, Nr. 168.

⁷ 1989. gada 19. decembris, (10964/84) [1989] *ECHR* 23.

⁸ "41. [...] Itālijas tiesu iestādēm bija jāveic pasākumi noteikuma ievērošanai, lai nodrošinātu 6. panta 3. punkta a) apakšpunkta prasību ievērošanu, ja vien tām nebija iespējas noteikt, ka pieteikuma iesniedzējam patiesībā bija pietiekamas itāliešu valodas zināšanas, lai paziņojumā saprastu vēstules nozīmi, ar kuru viņam paziņo par apsūdzību, kas izvirzīta pret viņu. No lietas dokumentiem vai liecinieku paziņojumiem, kurus uzklaušja 1989. gada 23. aprīlī, šādi pierādījumi neizriet. Tādējādi attiecībā uz šo punktu ir pārkāpts 6. panta 3. punkta a) apakšpunkts."

⁹ 2002. gada 24. septembris – Nr. 3277/96.

¹⁰ http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/docs/FinalL_Reflection_Forum_Report_en.pdf

15. Tā kā *ECtHR* tiesu prakse precizē, ka uz tām personām, kuras nopratina saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem, neatkarīgi no tā, vai pret tām ir izvirzīta oficiāla apsūdzība, ir jāattiecinā *ECHR* 6. pants, tad šā noteikuma darbības robežās ietilpst arī saistībā ar apsūdzību kriminālnodarījumā apcietinātas vai aizturētas personas. Šīs tiesības ir piemērojamas, sākot no brīža, kad persona tiek informēta par to, ka tā tiek turēta aizdomās par nodarījuma izdarīšanu (piem., apcietinot, vai tad, ja aizdomās turētā persona vairs nevar pamest policijas apcietinājumu).

Šajā pantā precizēts, ka priekšlikums attiecas arī uz Eiropas apcietināšanas ordera lietām. Eiropas apcietināšanas ordera lietu iekļaušana ir svarīgs punkts, jo pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi aplūko šīs tiesības tikai vispārīgā nozīmē. Šajā saistībā priekšlikums turpmāk attīstīta *ECHR* 5. pantu.

2. pants – Tiesības uz mutisku tulkojumu

16. Šajā pantā noteikts pamatprincips, ka mutisks tulkojums jāsniedz tiesvedības izmeklēšanas un tiesas posmā, t.i., policijas pratināšanas laikā, tiesas laikā un visu starpposma uzklaušīšanu vai pārsūdzību laikā. Tiesības attiecas arī uz juridiskām konsultācijām, ko sniedz aizdomās turētai personai, ja tās advokāts runā valodā, ko tā nesaprot.

3. pants – Tiesības uz svarīgo dokumentu rakstisku tulkojumu

17. Aizdomās turētai personai ir tiesības uz svarīgo dokumentu rakstisku tulkojumu, lai nodrošinātu tiesvedības taisnīgumu. Lietā *Kamasinski* pret Austriju¹¹ *ECtHR* noteica, ka tiesības uz mutisku tulkojumu attiecas uz "dokumentāriem materiāliem" un ka apsūdzētajam jābūt pietiekamām zināšanām par lietu, kas izvirzīta pret viņu, lai viņš varētu sevi aizstāvēt¹². Tādējādi kriminālprocesam būtiskajos dokumentos būtu jāiekļauj apsūdzības raksts un jebkurš attiecīgs dokumentārs materiāls, piemēram, galveno liecinieku paziņojumi, kas vajadzīgi, lai izprastu "visos sīkumos pret viņu izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu" saskaņā ar *ECHR* 6. panta 3. punkta a) apakšpunktu. Tulkojums jāsniedz arī visiem aizturēšanas rīkojumiem vai rīkojumiem, ar ko personai atņem brīvību, un spriedumam, kas ir nepieciešams, lai persona varētu izmantot savas pārsūdzības tiesības (*ECHR* 7. protokols, 2. pants).

Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi Eiropas apcietināšanas orderis ir jātulko.

¹¹ 1989. gada 19. decembris, A sērija, Nr. 168.

¹² "74. Tiesības [...] uz tulka bezmaksas palīdzību attiecas ne tikai uz mutiskiem paziņojumiem, kas pausti tiesas uzklaušīšanā, bet arī uz dokumentāriem materiāliem un pirmstiesas procesu. 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) teikts, ka "par kriminālu nodarījumu apsūdzētai" personai, kas nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā, ir tiesības uz tulka bezmaksas palīdzību, lai rakstiski vai mutiski tulkotu visus tos dokumentus vai paziņojumus pret šo personu uzsāktā tiesvedībā, kurus šai personai ir jāsaprot vai jāsniedz tiesā izmantotajā valodā, lai varētu saņemt taisnīgu tiesu. [...] Tomēr 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) nav prasīts visu rakstisko pierādījumu vai procedūras oficiālo dokumentu rakstisks tulkojums. Sniegtajai mutiskās tulkošanas palīdzībai jābūt tādai, lai atbildētājs būtu ziņošs par lietu, kas izvirzīta pret viņu, un spētu sevi aizstāvēt, proti, būtu spējīgs tiesā izklāstīt savu versiju par notikumiem. Ņemot vērā to, ka 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) garantētajām tiesībām jābūt praktiskām un efektīvām, kompetento iestāžu pienākums nav attiecināms tikai uz tulka iecelšanu, bet, ja tās konkrētos apstākļos tiek informētas, var to paplašināt arī attiecībā uz sniegtā tulkojuma atbilstības pēckontroli (skatīt *Artico* spriedumu)."

4. pants – Dalībvalstis sedz mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas

18. Šajā pantā paredzēts, ka mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas sedz dalībvalsts. Tas, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā, tika noteikts lietā *Luedicke, Belkacem un Koç* pret Vāciju¹³.

5. pants - Mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāte

19. Šajā pantā noteikta pamatprasība nodrošināt mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti. Ieteikumus attiecībā uz šo jomu var atrast Pārdomu foruma par valodu daudzveidību un mutisko tulkotāju apmācību ziņojumā¹⁴.

6. pants – Noteikumu stingrības nemazināšanas klauzula

20. Šā panta mērķis ir nodrošināt, ka, atbilstoši šim pamatlēmumam nosakot vienotus obligātos standartus, dažās dalībvalstīs standarti netiek pazemināti un ka *ECHR* paredzētie standarti tiek saglabāti. Dalībvalstis pilnībā saglabā brīvību noteikt augstākus standartus nekā tie, par kuriem panākta vienošanās šajā pamatlēmumā.

7. pants – Īstenošana

21. Šajā pantā dalībvalstīm prasīts īstenot pamatlēmumu līdz **x/xx/20xx** un līdz tam pašam datumam nosūtīt Padomei un Komisijai to noteikumu tekstu, ar kuriem šo pamatlēmumu transponē valsts tiesību aktos.

8. pants – Ziņojums

22. **XX** mēnešus pēc īstenošanas Komisijai jāiesniedz ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, novērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai panāktu atbilstību šim pamatlēmumam, un, ja vajadzīgs, tam pievieno tiesību aktu priekšlikumus.

9. pants – Stāšanās spēkā

23. Šajā pantā paredzēts, ka pamatlēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

5. SUBSIDIARITĀTES PRINCIPS

24. Priekšlikuma mērķi dalībvalstis vienas pašas nevar pienācīgi sasniegt, jo priekšlikuma mērķis ir veicināt to savstarpējo uzticību, un tādējādi ir svarīgi vienoties par vienotu obligāto standartu, kas ir piemērojams visā Eiropas Savienībā. Priekšlikumā tiks tuvināti dalībvalstu būtiskie procesuālie noteikumi attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkošanu kriminālprocesos, lai veidotu savstarpēju uzticību. Tādējādi priekšlikums ir saskaņā ar subsidiaritātes principu.

¹³ "46. Ar šo Tiesa konstatē, ka ierasto nozīmi terminam [...] "bezmaksas" 6. panta 3. punkta e) apakšpunktā [...] apstiprina 6. panta priekšmets un mērķis. Tiesa secina, ka tiesības, kas aizsargātas ar 6. panta 3. punkta e) apakšpunktu, ir saistītas ar to, ka jebkurai personai, kura nerunā tiesā izmantotajā valodā vai nesaprot to, ir tiesības saņemt bezmaksas tulka palīdzību, vēlāk nepieprasot no šīs personas atmaksāt šādi radušās izmaksas."

¹⁴ Skatīt iepriekš 10. zemspītras piezīmi.

6. PROPORCIONALITĀTES PRINCIPS

25. Priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, jo tas nepārsniedz obligātās prasības minētā mērķa sasniegšanai Eiropas līmenī un šā mērķa sasniegšanai vajadzīgo.

Priekšlikums

PADOMES PAMATLĒMUMS

par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību, un īpaši tā 31. panta 1. punkta c) apakšpunktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Savienība ir sev noteikusi mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Saskaņā ar 1999. gada 15. un 16. oktobra Tamperes Eiropadomes secinājumiem un īpaši ar to 33. punktu savstarpējās atzīšanas principam būtu jāklūst par tiesiskās sadarbības stūrakmeni Eiropas Savienībā gan civillietās, gan krimināllietās.
- (2) Padome 2000. gada 29. novembrī Padome saskaņā ar Tamperes sanāksmes secinājumiem pieņēma pasākumu programmu, lai īstenotu savstarpējās atzīšanas principu krimināllietās¹⁵. Pasākumu programmas ievadā teikts, ka savstarpējā atzīšana ir "radīta, lai stiprinātu sadarbību starp dalībvalstīm, bet arī, lai vairotu individuālo tiesību aizsardzību."
- (3) Lēmumu savstarpējās atzīšanas principa īstenošana krimināllietās pieņem kā priekšnoteikumu, ka dalībvalstis uzticas viena otras krimināltiesību sistēmai. Savstarpējās atzīšanas izmantošanas apmērs ir ļoti atkarīgs no vairākiem parametriem, tostarp "mehānismi, kuri garantē aizdomās turamo personu [...] tiesības"¹⁶ un vienoti obligātie standarti, kas vajadzīgi, lai atvieglotu savstarpējās atzīšanas principa pielietošanu.
- (4) Savstarpēja atzīšana var efektīvi darboties tikai tad, ja pastāv pārliedzinātība par to, ka ne tikai tiesu iestādes, bet arī visi kriminālprocesa dalībnieki uzskata citu dalībvalstu tiesu iestāžu lēmumus par līdzvērtīgiem pašu lēmumiem, tādējādi apliecinot, ka pastāv "ne tikai uzticība partnera noteikumu adekvātumam, bet arī uzticība šo noteikumu pareizai piemērošanai"¹⁷.

¹⁵ OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

¹⁶ OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

¹⁷ COM (2000) 495, 26.7.2000., 4. lpp.

- (5) Kaut gan dalībvalstis ir Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (*ECHR*) puses, pieredze liecina, ka šis fakts pats par sevi ne vienmēr nodrošina pietiekamu uzticības pakāpi citu dalībvalstu krimināltiesību sistēmām.
- (6) Līguma par Eiropas Savienību 31. panta 1. punktā paredz, ka "jānodrošina dalībvalstīs piemērojamo normu saderību, ciktāl tas vajadzīgs [tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās] uzlabošanai." Vienotiem obligātajiem standartiem būtu jāpalielina pārliecinātība par visu dalībvalstu krimināltiesību sistēmām, kam savukārt būtu jāpadara tiesiskā sadarbība efektīvāka savstarpējas uzticības gaisotnē.
- (7) Šādi vienoti standarti būtu jāpieņem mutiskās un rakstiskās tulkošanas jomā kriminālprocesos. Lai palielinātu vajadzīgo pārliecinātību dalībvalstu starpā, šajā pamatlēmumā paredzēti vienoti pamatstandarti attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkošanu kriminālprocesos Eiropas Savienībā, kas atspoguļo dalībvalstu tradīcijas, piemērojot attiecīgos *ECHR* noteikumus.
- (8) Tiesības uz mutisku un rakstisku tulkojumu tiem, kas nesaprot tiesvedības valodu, ir paredzētas *ECHR* 5. un 6. pantā, kā tas interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē. Šā pamatlēmuma noteikumi atvieglo šo tiesību piemērošanu praksē.
- (9) Šā pamatlēmuma noteikumiem būtu jānodrošina tas, ka tādas aizdomās turētās personas, kura nerunā tiesvedības valodā un nesaprot to, tiesības saprast pret to vērstās apsūdzības un saprast tiesvedību, lai varētu izmantot savas tiesības, ir aizsargātas, paredzot bezmaksas un precīzu lingvistisku palīdzību. Šī palīdzība vajadzības gadījumā jāattiecinā uz attiecībām starp aizdomās turēto personu un tās aizstāvības advokātu.
- (10) Atbilstoša palīdzība jāsniedz arī tām aizdomās turētajām personām, kas cieš no dzirdes vai runas traucējumiem.
- (11) Pienākums rūpēties par aizdomās turētām personām, kuras nesaprot vai nespēj sekot līdzi tiesvedībai, ir taisnīgas tiesas pamatā. Kriminālvajātājiem, tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm tādējādi būtu jānodrošina, ka aizdomās turētās personas potenciāli neaizsargātā situācijā ir spējīgas efektīvi izmantot savas tiesības. Šīm iestādēm būtu jāapzinās visas iespējamās vājās vietas un jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu šīs tiesības. Tam tā vienmēr būtu jābūt tad, ja aizdomās turētā persona ir nepilngadīga vai cieš no invaliditātes, kas traucē tai aktīvi piedalīties tiesvedībā.
- (12) Dalībvalstīm būtu jābūt pienākumam sniegt tiesnešiem, advokātiem un citiem svarīgiem tiesu darbiniekiem apmācību, lai nodrošinātu mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti.
- (13) Šajā pamatlēmumā ievērotas pamattiesības un principi, kas ir atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Jo īpaši pamatlēmuma mērķis ir veicināt tiesības uz brīvību, tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību.
- (14) Tā kā, darbojoties vienpusēji, dalībvalstis nespēj pilnībā panākt mērķi – vienotus obligātos standartus –, un šis mērķis ir sasniedzams tikai Savienības līmenī, Padome var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā minēts 2. pantā Līgumā par Eiropas Savienību un definēts 5. pantā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā. Saskaņā ar iepriekš minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šis pamatlēmums nepārsniedz nepieciešamo šo mērķu sasniegšanai,

IR PIEŅĒMUSI ŠO PAMATLĒMUMU.

1. pants

Darbības joma

1. Šajā pamatlēmumā tiek paredzēti noteikumi attiecībā uz tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā un tiesvedībā par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi.
2. Šīs tiesības piemēro jebkurai personai no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas šo personu par to, ka tā tiek turēta aizdomās par krimināla nodarījuma izdarīšanu, līdz procesa noslēguma brīdim ("aizdomās turētā persona").

2. pants

Tiesības uz mutisku tulkojumu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajai personai, kura nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu un nerunā tajā, tiek sniegts mutisks tulkojums, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu. Mutisku tulkojumu nodrošina minētā procesa laikā izmeklēšanas un tiesu iestādēs, tostarp policijas pratināšanas laikā, visu vajadzīgo tikšanos laikā starp aizdomās turēto personu un tās advokātu, visu tiesas uzklaušīšanu un jebkuru nepieciešamo starpposma uzklaušīšanu laikā.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka vajadzības gadījumā juridiskās konsultācijas, kas saņemtas kriminālprocesa gaitā, aizdomās turētajai personai tiek mutiski tulkotas.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv procedūra, lai pārliecinātos, vai aizdomās turētā persona saprot kriminālprocesā lietoto valodu un runā šajā valodā.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv tiesības pārsūdzēt lēmumu, ar kuru noteikts, ka mutisks tulkojums nav nepieciešams.
5. Tiesības uz mutisku tulkojumu ietver palīdzību personām ar dzirdes vai runas traucējumiem.
6. Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi dalībvalstis nodrošina, ka jebkurai personai, uz kuru šāda tiesvedība attiecas un kas nesaprot tiesvedībā lietoto valodu un nerunā tajā, tiesvedības gaitā tiek sniegts mutisks tulkojums.

3. pants

Tiesības uz svarīgo dokumentu rakstisku tulkojumu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajai personai, kura nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu, tiek sniegti visu svarīgo dokumentu rakstiski tulkojumi, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu.
2. Galvenie tulkojamie dokumenti ietver aizturēšanas orderi, ar kuru personai atņem brīvību, apsūdzību, būtiskos dokumentāros pierādījumus un spriedumu.

3. Aizdomās turētā persona vai tās advokāts var iesniegt pamatotu lūgumu pēc citu dokumentu, tostarp aizdomās turētās personas advokāta rakstisku juridisko konsultāciju, tulkojuma.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv tiesības pārsūdzēt lēmumu par jebkuru 2. punktā minēto dokumentu tulkošanas atteikumu.
5. Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi dalībvalstis nodrošina, ka jebkurai personai, uz kuru šāda tiesvedība attiecas un kas nesaprot valodu, kurā Eiropas apcietināšanas orderis ir sastādīts, tiek sniegts minētā dokumenta tulkojums.

4. pants

Dalībvalstis sedz mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas

Dalībvalstis sedz tās mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas, kas rodas, piemērojot 2. un 3. pantu.

5. pants

Mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāte

1. Mutisko un rakstisko tulkošanu nodrošina tā, lai nodrošinātu, ka aizdomās turētā persona ir pilnībā spējīga izmantot savas tiesības.
2. Dalībvalstis piedāvā mācību iespējas tiesnešiem, advokātiem un citiem svarīgiem tiesu darbiniekiem, lai nodrošinātu aizdomās turētās personas spējas saprast tiesvedību.

6. pants

Noteikumu stingrības nemazināšanas klauzula

Neko šajā pamatlēmumā nevar skaidrot kā tādu, kas ierobežo vai mazina jebkuras tiesības un procesuālās garantijas, ko iespējams nodrošināt saskaņā ar Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju vai jebkuras dalībvalsts likumiem, kas nodrošina augstāku aizsardzības līmeni.

7. pants

Īstenošana

Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai vēlākais līdz gada ... atbilstu šā pamatlēmuma noteikumiem¹⁸.

Līdz minētajam datumam dalībvalstis nosūta Padomei un Komisijai to noteikumu tekstu, ar ko to tiesību aktos transponē saistības, kuras tām uzliek šis pamatlēmums.

¹⁸ 24 mēnešus pēc šā pamatlēmuma publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*.

8. pants

Ziņojums

Komisija līdz gada ...¹⁹ iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, novērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai panāktu atbilstību šim pamatlēmumam, un, ja vajadzīgs, tam pievieno tiesību aktu priekšlikumus.

9. pants

Stāšanās spēkā

Šis pamatlēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*

¹⁹ 36 mēnešus pēc šā pamatlēmuma publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*.